

Størst af alt er kærligheden

11. maj 2022

Fællesskaber har været en vigtig del af 88-årige søster Annelise Frisks liv. Både da hun stod uden for fællesskabet i skoletiden, og da hun senere indtrådte i fællesskabet på Diakonissestiftelsen. Hun har netop fejret sit 60 års jubilæum som diakonisse og ser tilbage på et liv, hvor hun har mødt sin store kærlighed og lært at acceptere sig selv.

Søster Annelise Frisk ser tilbage på 60 år som diakonisse. Foto: Mette Frid Darré.

Af Mette Frid Darré // mfda@diakonissen.dk (mailto:mfda@diakonissen.dk)

Hænderne knuger om alterskrankens træ og knæene hviler vant på den kirsebærrøde hynde. Hun kigger rundt på kvinderne ved sin side. I dag siger hun ja til at indgå i et kristent fællesskab og kan kalde sig søster og diakonisse.

Den unge kvinde med hvid kappe om håret er 26-årige søster Annelise Frisk, der er uddannet barneplejerske. Den lange vej til alteret begyndte ikke ved Emmauskirkens dør. Den har sit udspring på de toppede brosten ved foden af skolen i Kalundborg i 1940'erne, hvor hun oplevede at stå uden et fællesskab.

Kvinden er i dag 88 år gammel. Langt væk er skolen på Vestsjælland med daglige drillerier. Søster Annelise Frisk har i dag mange venner og kan se tilbage på 60 år som diakonisse.

Søster Annelise Frisk (bagerste række, nr. 3 fra venstre) til sin optagelse som prøvesøster i januar 1962. Privatfoto.

Skoletid med ondt i maven

Lille Annelise med krøller ved ørerne står ved skolen i Kalundborg og skutter sig. Hun ser op på kirken med de fem tårne, der ligger i gåafstand fra skolen. Hun har ondt i maven og har ikke lyst til at gå ind i sin klasse.

”Jeg havde en elendig skolegang. Jeg blev mobbet med at mine forældre kom i Indre Mission, og med mine fregner og kartoffelnæse. Jeg havde tit mavesmerter, når jeg skulle i skole,” gyser søster Annelise Frisk og forsætter:

”Jeg holdt det for mig selv. Jeg vidste, at mine forældre ville blive kede af det, hvis jeg fortalte dem om det.”

I det lille hjem neden for Møllebakken i Kalundborg forstår moren ikke, hvorfor lille Annelise altid har ondt i maven. Der må jo være et eller andet i vejen.

Men lægen konkluderer, at hun er sund og rask. Det må være nerverne, den er gal med, konkluderer han.

”Lægen spurgte, om jeg blev drillet i skolen. Og jeg svarede ’nej, det gør jeg ikke’. Jeg ville ikke være bekendt at sige det, for jeg troede, at det var min egen skyld,” fortæller søster Annelise Frisk.

Mavesmerterne, mobberierne og fortielsen har sat sig i søster Annelise Frisk, og hun har siden brugt dem som en drivkraft især i sin uddannelse til barneplejerske:

”Den dårlige skolegang er nok en af grundene til, at jeg ville arbejde med børn. Jeg ville sørge for, at de ikke blev mobbet og drillet, som jeg gjorde.”

Diakonisse skal jeg ikke være

Den unge Annelise Frisk står med rank ryg i dagligstuen og fortæller sine forældre, at hun vil have mange børn, uden at ægteskab og mand er med i ligningen. Planen er at tage toget tværs over Sjælland til København, hvor hun kan læse den 3-årige uddannelse til statsautoriseret barneplejerske.

Moren ser forundret på sin 14-årige datter og spørger, hvad hun skal med en 3-årig uddannelse i at passe børn? Hun har selv født seks af slagsen og efter sigende klaret det ganske godt.

”Jeg måtte forklare, at uddannelsen var meget mere end det. Jeg fik erfaring med børnehavebørn, spædbørn på hospitalet og viden om anatomi og børnesygdomme.”

I 1953 pakker Annelise sit habengut og flytter til København. Hendes tid i hovedstaden bliver i første omgang af kort varighed. Hun får telegram fra Kalundborg. Moren er syg og indlagt i Dianalund. Hun må tage orlov og vende tilbage til Vestsjælland og hjælpe i huset.

Hvad hun troede kun var en kort periode blev til to år.

”Der var en præst i Kalundborg, der havde været på Diakonissestiftelsen. Og han var meget opsat på, at jeg skulle blive diakonisse. Han kom med en stak bøger om stedet og opfordrede mig til at prøve ugekursen for unge kvinder på Diakonissestiftelsen.”

”Dengang kunne jeg slet ikke forstille mig, at jeg kunne være diakonisse med min uddannelse. Men efter ugekursen, mine samtaler med præsten i Kalundborg og senere mødet med diakonisserne på Marthahjemmet på Nørrebro, besluttede jeg mig for at søge optagelse.”

Søster Annelise Frisk (bagerste række, nr. 6 fra venstre) i Diakonissestiftelsens have. Hun har netop afsluttet smagsprøven på diakonisse-livet, et ugekursus for unge kvinder. Privatfoto.

Ramt af en kærlighedsbølge

Året er 1974. Søster Annelise Frisk har opnået sin drøm om at være barneplejerske for en voksende børnefolk. Hun er souschef på Småbørnsstuen Teba på Peter Bangs Vej, en del af et søsterfællesskab og bor på Diakonissestiftelsen. Hvad mere kan livet byde på for en 40-årig diakonisse?

I rejsedragt med kappe og dueemblemet hvilende på brystet står søster Annelise foran indgangen til Indremisjonens Bibelskole i Oslo. Hun har netop hilst på en 40-årig sygehjælper fra Finland. Kvinden hedder Göta Gerkman.

”Idet jeg hilste på hende, gik der en varme gennem min krop. Lige dér blev jeg klar over, hvem jeg egentlig var. En bølge af kærlighed ramte mig. Jeg havde aldrig mærket den fornemmelse før,” fortæller søster Annelise Frisk, mens hendes smil stråler om kap med de blå øjne.

En eftermiddag inviterer Göta Gerkman hende på kaffebar i Oslo. For hver slurk kaffe lærer de hinanden bedre at kende. Ud af det blå og nærmest overilet siger Göta, at hun faktisk er forelsket i hende.

”Jeg sagde til hende, at det ikke ville gå, fordi jeg er diakonisse. Jeg var overbevist om, at jeg ville blive smidt ud med det samme, hvis nogen opdagede det. Göta sagde blot: ’Hvis du tror på, at Gud er kærlighed, så har han vel ikke noget imod, at to mennesker er sammen? Hvis vi er glade for hinanden, så er det dét, der er det afgørende,’ husker Annelise og understreger:

”Det havde hun jo ret i. Men jeg var mest bange for, hvad andre ville tænke om os. Jeg var jo smadder forelsket i hende, men det turde jeg ikke at sige,” småfniser hun 48 år senere.

Jeg er, som jeg er

Der er nu snart gået et årti siden det skæbnesvangre møde i Oslo. De to kvinder er stadig kærester i det skjulte. Først i Finland og siden på Diakonissestiftelsen, hvor søster Annelise Frisk arrangerer, at Göta Gerkman kan leje et værelse på plejehjemmet Søster Sophies Minde. I virkeligheden er lejligheden blot for syns skyld. For det meste bor de sammen i søster Annelise Frisks stuelejlighed.

”Selvom vi var kærester, gik vi stille med dørene. Jeg var overbevist om, at der ikke fandtes andre homoseksuelle inden for kirken. Göta mente, at jeg bare lukkede øjnene for det. Det forbistrede var, at jeg var bange for, hvad andre tænkte om mig. Sådan var det dengang. I dag tænker jeg ikke så meget over, hvad andre tænker.”

En dag i 1978 bliver søster Annelise Frisk bedst om at kommet til en samtale på forstanderinde søster Marie Dalgaard Jensens kontor.

”Da hun bad mig om at komme, troede jeg, at hun ville sende mig bort. Jeg følte jo, at jeg levede på en løgn ved at være sammen med Göta og samtidig være kaldet til at være diakonisse. Bare ved tanken om, at jeg kunne risikere at blive smidt ud af fællesskabet, følte det som om, at jorden forsvandt under mine fødder.”

Men forstanderinden kigger blot på søster Annelise Frisk og spørger, om det ikke er lettere, at Göta Gerkman flytter ind hos hende, når de alligevel altid er sammen?

”Jeg følte mig virkelig lettet, glad og fri, da hun sagde det. Nu kunne vi endelig sætte Götas navn på postkassen,” husker søster Annelise Frisk.

”Da jeg mødte hende, var det som om, at det sagde ’klik’ indeni mig. Og hun havde det på samme måde. Det er det største, der er sket i mit liv,” fortæller søster Annelise Frisk, mens hun kigger på et foto fra sommerhuset på Røsnæs, hvor hun og Göta Gerkman (t.v.) tilbragte mange gode timer. Privatfoto.

1989: Nye tider på vej

En morgen i september hører de om den nye præst, Ulrich Vogel, der snart tiltræder sit vikariat i Emmauskirken. Ud over præstekrave om halsen og nytænkning i sin kuffert, ankommer han med sin kæreste, den teologistuderende Steffen Vasby.

”Bølgerne gik højt på stiftelsen i forbindelse med min ansættelse. Det var jo lige på samme tidspunkt, registreret partnerskab blev indført. Ledelsen havde i første omgang forventet usynlighed af os som par, hvilket vi bestemt ikke ville gå med til,” husker Ulrich Vogel fra sit hjem i Egernførde og fortsætter:

”Det førte til mange diskussioner på forskellige planer og en ret anstrengt stemning al den tid, jeg var ansat på stedet. Og her hjalp det jo, at det ikke blot var et problem, der var kommet til stiftelsen udefra, men at der også fandtes ’sådan nogle’ i egne rækker – som nok altid, stiltiende, havde været der.”

Søster Annelise Frisk og Göta Gerkman opsøger den nye præst og beslutter sig hurtigt for at støtte ham.

”Det var inspirerende for os, at en præst kunne være homoseksuel. Han fik desværre tilsendt nogle modbydelige, anonyme breve, fordi nogle på stedet ikke kunne klare, at en præst var bøsse,” fortæller søster Annelise Frisk.

Efter mødet med Ulrich Vogel og Steffen Vasby står de to kvinder frem som et par.

”Ulrich og Steffen banede virkelig vejen for os. Jeg følte, at jeg ikke behøvede at skamme mig mere. Nu kunne vi vise verden, at vi hørte rigtigt sammen.”

For Ulrich Vogel var det også begyndelsen på et nært venskab, der indtil videre har varet i 33 år.

”Venskabet opstod i første omgang af et skæbnefællesskab, men som i højeste grad byggede på dyb sympati og forståelse for hinanden,” fortæller Ulrich Vogel, der i dag er præst for det danske mindretal i Sydslesvig.

Præst Ulrich Vogel og søster Annelise Frisk ved fejringen af hendes 50-års jubilæum som diakonisse for 10 år siden. Privatfoto.

60 år i diakoniens tjeneste

Hænderne knuger endnu engang om alterskrankens træ. Den nu 88-årige søster Annelise bliver fejret lørdag den 7. maj 2022 for sine 60 år som diakonisse.

”Jeg har haft et dejligt liv med et arbejde og privatliv, som jeg elskede. Det største, der er sket i mit liv var mødet med Göta. Hun var ikke bange for noget. Jeg var meget mere forsigtig. Hun indgød mig mod, så jeg kunne stå ved mig selv og mine valg.”

Ulrich Vogel erklærer sig enig i søster Annelise Frisks betragtninger.

”Hun blev meget friere med årene, først noget tøvende og ofte ret bekymret, men efterhånden med en dejlig og ganske selvfølgelig selvbevidsthed, ikke mindst efter at Göta var død,” fortæller han og slutter:

”Som om det var hendes måde at mindes på: glad, taknemlig og med en viden om, at Gud er kærlighed, hvorfor det er indholdet, der tæller og ikke formen. Det gav meget mere overskud og livsglæde i Annelises liv.”

”Vil du gifte dig med mig? sagde hun henslængt til mig. Hun havde undersøgt det på Rådhuset. Og havde gjort det hele klar.” Søster Annelise Frisk (t.h.) sammen med sit livs kærlighed, Göta Gerkman.

Fakta om diakoni

Diakoni betyder 'tjeneste' - at stille sig til rådighed for andre. Fx kan socialt omsorgsarbejde være diakoni, når det foregår på et kirkeligt grundlag.

Diakonisser og nonner er ikke det samme. Nonner er katolikker, og diakonisser er protestanter og er i Danmark medlem af folkekirken.

Før i tiden kunne kun kvinder blive indviet til diakonisse på Diakonissestiftelsen. Her fik den indviede diakonisse også tilnavnet 'søster'.

I dag kan både mænd og kvinder blive indviede. De bliver optaget i Indvielsesfællesskabet. Mænd kan kalde sig diakoner og kvinder kan kalde sig enten diakonisse eller diakon. 'Søster-titlen' blev afskaffet i 1990'erne.

I dag lever diakoner og diakonisser som alle andre; de kan gifte sig, går i civil tøj, tjener egne penge og bor uden for Diakonissestiftelsen.

Søster Annelise Frisk om de tre forstanderinder

Søster Annelise har været vidne til tre forstanderinder på Diakonissestiftelsen. Her fortæller hun om de tre forbilleder fra 1955 til i dag.

Søster Karna Jensen 1955-1968

Søster Karna Jensen

Hun formede nyordningen, der trådte i kraft i 1965, der bl.a. omfattede, at diakonisser ikke havde pligt til at gå i dragten, når de ikke var på arbejde. De måtte også selv bestemme over, hvor de ville arbejde, og de blev nu lønnet af deres arbejdssted og ikke Diakonissestiftelsen.

”Søster Karna var en autoritet og mere utilnærmelig end de to efterfølgende forstanderinder. Der var kostume dengang, at man sagde ’De’ til forstanderinden, når man ikke var indviet til diakonisse. Da jeg efterfølgende blev optaget i fællesskabet, kunne jeg slet ikke vænne mig til at sige ’du’. Derfor begyndte jeg at omtale hende i tredje person altså som ’forstanderinden’. Men selvom hun ikke udstrålede varme ved første øjekast, så havde jeg gode samtaler med hende.”

Søster Marie Dalgaard 1968-1988

Hun lagde slutstenen på reformerne fra søster Karna Jensens tid. I 1969 blev reglen om, at medlemmer af søsterfællesskabet ikke kunne indgå ægteskab ophævet, og 10 år efter blev der taget endnu et stort skridt: Mænd kunne blive optaget.

”Søster Marie Dalgaard betød meget for mig. Hun var selvfølgelig også en autoritet, men var meget mere varm og tilgængelig end søster Karna. Jeg er meget taknemlig for hendes måde at behandle mig og Göta på.”

Søster Merete Pelle Poulsen 1988 til nu

”Hun har fødderne solidt plantet i jorden og med hende behøver man ikke at pakke tingene ind. Da Göta var døende på Frederiksberg Hospital, var hun meget omsorgsfuld. Den sidste aften, vinkede søster Pelle til hende og sagde ’tak for audiensen’. Göta vinkede tilbage som en dronning.”

”Jeg har sagt til søster Pelle, at hun ikke må gå på pension, før jeg er død,” griner søster Annelise Frisk.

Tema: Den længste historie

Den længste historie

(/nyheder/den-laengste-historie)

Et liv som diakonissernes nabo

(/nyheder/et-liv-som-diakonissernes-nabo)

Hvor stor er Gud?

(/nyheder/hvor-stor-er-gud)

Diakonissestiftelsen bygger 'tilbage til fremtiden'

(/nyheder/diakonissestiftelsen-bygger-tilbage-til-fremtiden)

25 år med Diakonissestiftelsens Hospice

(/nyheder/25-aar-med-diakonissestiftelsens-hospice)

25 år med Diakonissestiftelsens Hospice

(/25aar/25-aar-med-diakonissestiftelsens-hospice)

Mere om Indvielsesfællesskabet

Et nyt og større Diakonfællesskab

(/nyheder/et-nyt-og-stoerre-diakonfaellesskab)

Syv skarpe til forstanderinden

(/nyheder/syv-skarpe-til-forstanderinden)

"Jeg læner mig ind i historien"

(/nyheder/jeg-laener-mig-ind-i-historien)

